

Bir Cihan Hükümdarı- Fatih Sultan Mehmed

Erhan Afyoncu

İstanbul, Yeditepe Yayınları, 2018, 208 sayfa, ISBN: 978-605-2070-39-0

Rabia Büşra KURUCA*

Erhan Afyoncu'nun kaleme aldığı bu kitapta; İmparatorluğu'nun gerçek kurucusu olan Fatih Sultan Mehmed döneminde Osmanlı Devleti'nin büyük bir dünya gücü haline geldiğini, Fatih'in hükümdarlık döneminin tarihçilikten edebiyata, mimariden medrese eğitimine, bürokrasiden saray idaresine kadar birçok alanda klasikleşmenin başlangıcı olduğunu kısaca bir cihan hükümdarının renkli şahsiyeti ve fetihleri anlatılmaktadır. Eserde; Fatih Sultan Mehmed'in Şehzadelik Yılları, Büyük Fethi, Fatih'in

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü, rbkurucaa@hotmail.com

Düşmanları, Fatih'in Şahsiyeti, Fatih Devri Devlet Adamları, Fatih Devri Kronolojisi konulu 6 başlık ile ele alınmış, incelenmiş ve anlatılmıştır.

İlk bölümü oluşturan "Şehzadelik Yılları" adlı bölümde, Fatih'in doğumundan itibaren başlayıp şehzadelğine kadar nasıl ve kimler tarafından yetiştirildiği, şehzadelik yıllarındaki mücadeleler, olaylar ve son olarak babası II.Murat'ın ona hayat ve devlet yönetimi ile ilgili tecrübelerini yazdırdığı "Nasihatü Sultan Murad" adını taşıyan eserden bahsedilmektedir. Bu eserde II.Murat oğlu Fatih'e ahlaki ve sosyal öğütler verir: "Aklın gücü daima kılıçtan üstündür. Ben nice yiğitlerin akıllarını kullanamadıkları, sırf kılıçlarına güvendikleri için yok olduklarını gördüm. Güçlü kuvvetli olmak iyidir. Ancak kuvvet aklın emrine verilmelidir." (s.16)

İkinci bölüm olan "Büyük Fetih" bölümünde İstanbul Fethi'ne giden süreçten ve bu süreç içerisinde Venedik, Macaristan ve Rodos'la bazı antlaşmalar imzalandığına değinilmiştir. Yapılan antlaşmalardan sonra İstanbul Fethi'nin hazırlık aşamaları kısmına geçilmiştir. Yazar, Fatih Sultan Mehmed'in Karaman seferinden döner dönmez Anadolu Hisarı'nın karşısına bir kale yapılmasını emrettiğini ve Rumeli Hisarı'nı inşa ettirdiğini aktarmaktadır. Ayrıca kitabın bu bölümünde Fatih'in fetih öncesi döktürdüğü topların önemi vurgulanmaktadır. Top, İstanbul kuşatmasında etkili bir şekilde kullanılması bakımından önemli bir savaş aracı olmuştur. Fetihten önce yapılan kuşatmayı yazar gün gün "Kuşatma Günlüğü" adını verdiği ara başlık kısmında anlatmaktadır. Bu kuşatmalardan kısa kısa bahsetmektedir. Kuşatmanın 29 Mayıs günü son hücumla kazanıldığını ve İstanbul'un Fethedildiğini yazar padişahın şu mısralarıyla belirtmiştir:

"İmparatorun sarayında örümcek perdedârlık ediyor
Efrasiyab'ın kulelerinde baykuş nevbet vuruyor."

İkinci bölümde son olarak İstanbul Fethi'nin bütün dünyaya olan yankılarından ve fetihten gelen büyük güçten bahsedilmektedir.

"Fatih'in Düşmanları" adlı üçüncü bölümde ise seferler, savaşlar ve devletler ile yapılan diplomatik mücadelelerden bahsedilmektedir. Bu seferleri yazar Sırbistan, Belgrad, Mora, Karadeniz, Amasra, Trabzon, Eflak, Boğdan, Midilli, Bosna, Rodos, Otranto ve Son Fetihleri alt başlıkları halinde kısa ve öz bir biçimde bizlere anlatmaktadır. Seferlerden sonra Fatih döneminin önemli deniz savaşı olan Venedik Savaşlarından söz edilmektedir. Bu savaşa yazar kitapta önemli bir yer vermiştir. Savaştan önce Venedik'in Ege kıyılarını ve Güney Yunanistan'daki mevcut kolonilerini muhafaza edip Akdeniz'deki ticari faaliyetlerini güvenli bir şekilde sürdürmeyi tercih ettiğini, ancak Venedik'in tedbiri elden bırakmayıp Eğriboz, Modon, İnebahtı, İşkodra ve diğer yerlerdeki ticaret kolonilerini takviye ve tamiratlar yaparak muhkem hale getirdiğini, yeni kadirgalar inşa ettirerek donanmasını büyüttüğünü aktarmaktadır. Üçüncü bölümde önemli bir yer tutan diğer bir hadise ise Doğu'dan gelen büyük tehdit olan Akkoyunlu Devleti olmuştur. Yazar bu devlet ile olan mücadeleleri adeta bir ders anlatmış gibi giriş, gelişme ve sonuç şeklinde anlatmaktadır. Bu devlet ile yapılan mücadelenin uzun

sürdüğü, Osmanlı için büyük bir tehdit olduğunu ve Osmanlı'yı uğraştırdığını vurgulamaktadır. Her ne kadar bu devlet ile uzun mücadeleler verilmiş ise de sonucunda bir savaşın meydana geldiği ve bu savaşın Osmanlı tarafından kazanıldığını söylemektedir.

Üçüncü bölümün son sayfalarında yazar Fatih'in son seferini ve ölümünü anlatmaktadır. Ölümü ile ilgili şüphelerin olduğunu vurgulamaktadır. "Aşıkpaşazâde Tarihi" adlı eserde geçen bir şiirde Fatih'in zehirlenerek öldüğünü söylemektedir. Bu şiirin mısraları şu şekildedir;

"Tabibler şerbeti kim verdi Hana O han içdi şarabı kana kana Ciğerin doğradı şerbet o Hanın Heminden zari etdi yana yana Dedi niçün bana kıydı tabibler Boyadılar ciğeri kana kana İsalet etmedi tabib şarabı Timarları kamu vardı ziyane Tabibler Hana çok taksirlik etdi Budur doğru kavlı düşme gümâna Dua et Aşiki bu han hakkında Ki nur u rahmete canı boyane"

Dördüncü bölüm olan "Fatih'in Şahsiyeti" adlı bölüm Fatih Sultan Mehmed'in özelliklerine ve karakterine ayrılmıştır. Fatih'in güçlü ve yapılı bir bedene sahip olduğunu, yuvarlak çehresiyle arslanı andırdığını, koç burunlu olduğunu anlatır. Üstün zekasının kara gözlerinde kıvılcım gibi parladığını, çatık kaşlı, uzun çeneli ve uzun boyunlu olduğunu belirtir. Büyük bir komutan, büyük bir devlet teşkilatçısı ve kanun koyucu, açık fikirli ve Doğu ve batı kültürlerini bilen bir hükümdar olduğunu vurgular. Seferlere günlerce at sırtında gider, dağlık arazilere askerleriyle birlikte yaya yürür, her türlü zahmete katlandığını gerektiğinde düşmanın üzerine yalınkılıç gidecek kadar cesur olduğunu belirtir.

Beşinci bölüm olan "Fatih Devri Devlet Adamları" ile siyasi, idari, askeri ve dini yapılarda görev yapmış veziriazamlar, beylerbeyiler, kaptanıderyalar, dönemin uleması ve şeyhülislamın isimlerini vererek onların hayatlarına, önemlerine ve o dönemdeki yapmış oldukları faaliyetlere değinilmiştir. Mezkûr bölümde; Fatih Sultan Mehmed'in hocası olarak bilinen Akşemseddin'in önemine de vurgu yapılmıştır. İstanbul kuşatmasına Akşemseddin, Akbıyık Sultan ve devrin diğer tanınmış şeyhlerinin de yüzlerce müritleriyle katıldığını belirtir. Akşemseddin, kuşatmanın en sıkıntılı zamanlarında gerek padişahın gerekse ordunun manevi gücünün yükseltilmesine yardımcı olmuştur. Padişaha zaferin yakın olduğu müjdesini vererek, sabredip gayret göstermesi gerektiğine dair tavsiyeleri ve Fatih'e yazdığı mektuplarıyla fethin kısa zamanda gerçekleşmesine tesiri olduğuna değinmektedir.

Altıncı ve son bölüm olan "Fatih Devri Kronolojisi" adlı bölümde yazar tarihlerle Fatih Sultan Mehmed dönemini özetlemektedir. Kronoloji kısmından sonra "Bibliyografya" bölümünde eserini kaleme alırken yararlandığı kaynak eserler hakkında bilgi vermektedir.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; yazar Fatih devrini ayrıntılara girmeden özet niteliğinde bize aktarmaktadır. Aynı zamanda eserin akıcı bir dil ile sıkılmayacak bir şekilde, başlıklar altında ve kanıtlayıcı cümleler ile zengin bir yapıda olması eserin okunmasını arttırmıştır.